

UNIFEM AKSELI 1/2005

SISÄLTÖ:

Pääkirjoitus: Naiset tulilinjalla (Ulla Anttila)

Kolumni: Mainosfeministi (Kristiina Kouros)

UNIFEM muistuttaa naisten asemasta Aasian tuhoalueella (Kati Ala-Illomäki)

Puheenjohtajan puheenvuoro: Unohtuvatko naiset - toimiiko UNIFEM? (Sinikka Ala-Paavola)

Shirin Ebadi: "Huonokin laki voidaan muuttaa, jos on tahtoa" (Hanna Tarna)

Toiminnanjohtajalta: No Woman left Behind (Leena Schmidt)

Valtuuskuntalainen lähikuvassa: Doris Stockmann (Kati Ala-Illomäki)

Farah Diba Pahlavin traaginen elämä (Laura Parkkinen)

Pääkirjoitus: Naiset tulilinjalla

Nykyajan konflikteissa siviilit ovat mitä julmimmin tavoin sodan uhreja. Siviilien nöyryyttämisestä, kiduttamisesta ja tappamisesta on tullut monissa konflikteissa keskeinen osa strategiaa, joka kirjaimellisesti sotii sodankäynnin sääntöjä kuten Geneven sopimusta vastaan.

Ihmisoikeusjärjestöjen raportit kertovat karua kieltään tästä kehityksestä. Euroopassa Balkanin sota 1990-luvulla on tuore esimerkki julmuuksista, jotka kohdistuivat erityisesti naisiin. Sudanin Darfurin tilannetta on tuskin tämän lehden ilmestyessäkään saatu rauhoittumaan. Naiset ja lapset kärsivät pitkittyneestä konfliktista ja ihmisoikeusloukkauksista erityisen paljon.

Mitä tässä tilanteessa erityisesti pitäisi tehdä - Suomessa, EU:ssa tai YK:ssa? EU:n olisi tiivistettävä työtään konfliktinehkäisyyn ja siviilikriisinhallinnan kehittämiseksi. Jokainen konflikti, joka ei puhkeakaan, on edistysaskel ihmiskunnalle, vaikka toimittajat ja poliitikot eivät aina ymmärtäisikään hurrata tälle. Sota, jota ei tullutkaan, ei ole koskaan uutinen.

Konfliktien aikana siviilien suojelun pitäisi kuulua konfliktin osapuolten velvollisuuksiin. Konfliktin jälkihoidossakaan ihmisoikeusloukkauksia ei saa unohtaa: syylliset on saatava oikeuden e teen, ja raiskattujen tai muuten kidutettujen on saatava asianmukaista hoitoa ja tukea. Ihmiskauppa uhkaa siviilejä - erityisesti naisia ja lapsia - konfliktialueilla myös rauhantilan vallitessa. Ihmiskaupan kitkeminen edellyttää mm. oikeusvaltion rakentamista, asianmukaista poliisitoimintaa sekä äärimmäisen köyhyyden poistamista.

On valitettavaa, että monilla alueilla, missä on rauhanturvaoperaatioita, myös prostituutio yleisty. Näin ei saisi tapahtua, ja YK:n sekä rauhanturvaoperaation komennosta vastaavan tahon kuten esimerkiksi Naton ja EU:n on toimittava aktiivisesti prostituution yleistymisen estämiseksi.

Kongossa eräiden rauhanturvaajien epäillään jopa käyttäneen hyväksi alaikäisiä prostituoituja. Tapaus on YK:n tutkinnassa, ja näin pitää menetellä kaikissa samankaltaisissa tapauksissa.

Rauhanturvaajien koulutuksessa ja toiminnassa on korostettava ihmisoikeuksia ja osana niitä naisten oikeuksia sekä kulttuurierojen vaikutusta mm. naisten luontevaan tapaan kommunikoida kussakin kulttuurissa. Suomalaiset rauhanturvaajat ovat pääosin reserviläisiä, jotka ovat saaneet täydennyskoulutuksen rauhanturvatehtäviin. Kulttuurierot sekä naisten asema ovat esillä suomalaisten rauhanturvaajien koulutuksessa.

Esimerkiksi Afganistanissa suomalaiset rauhanturvaajat ovat keskellä islamilaista yhteiskuntaa ja heidän on tärkeää luoda luottamukselliset suhteet siviileihin, jotka ovat kokeneet vuosikymmenien sodankäynnin. On tärkeää, että rauhanturvaajista merkittävä osa on naisia, jotka pystyvät kommunikoimaan mahdollisimman luontevasti paikallisten naisten

kanssa. Suurempaa määrää naisia rauhanturvaajiksi on kaivannut myös YK:n pääsihteeri Kofi Annan, joka joutuu miettimään konfliktien jälkihoidon toimivuutta monissa eri kulttuureissa.

Eduskunnan ihmisoikeusryhmä, Amnesty Internationalin Suomen osasto ja Suomen Unifem järjestivät viime lokakuussa seminaarin aiheesta "Naiset tulilinjalla". Seminaarissa perehdyimme mm. Amnesty Internationalin tutkimuksiin naisiin kohdistuvista ihmisoikeusloukkauksista konfliktitilanteissa, Suomen kehitysyhteistyölinjauksiin teemaan liittyen sekä suomalaisten rauhanturvaajien koulutukseen konfliktialueiden naisten kohtaamisessa. Vetäessäni yhteen seminaarin päätelmiä totesin, että Suomen olisi hyvä ottaa yhdeksi EU-puheenjohtajuuskauden teemaksi konfliktitilanteissa elävien naisten aseman parantamisen. Toivon kansalaisjärjestöjen haluavan osallistua ehdotusten muotoiluun, jotta Suomi ajaisi mm. EU:ssa eteenpäin konkreettista strategiaa, jolla pyritään parantamaan naisten asemaa konfliktitilanteissa.

Ulla Anttila
Kansanedustaja

Kolumni: Mainosfeministi

Olenko feministi? minulta kysyttiin Radion haastattelussa. Jouduin toden teolla miettimään vastausta. Kukaan ei ole aiemmin kysynyt minulta sitä suoraan, en edes itse.

Vastasin rehellisesti. Olen ambivalentti. Jopa kameleontti. Joskus sanon olevani feministi, jos tiedän kuulijan ymmärtävän käsitteen samalla tavalla kuin itse sen ymmärrän. Joskus sanon olevani feministi provosoidakseni kuulijaa. Usein olen hiljaa. Ja joskus kieltäydyn määrittelystä.

Miksi en osaa tai halua määritellä itseäni? Osittain siksi, että termi feministi on kuin leima. Jos olet feministi, sinun ajatuksesi tiedetään. Mukamas. Toisaalta, erilaiset elämänvaiheet tuovat erilaisia näkökulmia lähelle. Joskus naisnäkökulmat ovat läheisempiä kuin joskus toiste.

Olin itse jo niin tottunut ja turtunut seksikauppojen ikkunagallerioihin, etten kiinnittänyt siihen enää huomiota. Kunnes aloin hiljattain kulkea samoja reittejä leikki-ikäisen tyttösemme vaunuja työntellen. Vieläkin kuljin laput silmillä, kunnes mieheni harmistui reitin kuvatarjonnasta. Ja minä perässä. Emme aio odottaa sitä päivää, että pikkutyttöemme kyselee tai kommentoi nakukuvia. Olemme vaihtaneet reittiä. Emme myöskään enää asioi niillä R-kioskeilla ja niissä kaupoissa, joissa miestenlehdet asetetaan lasten katseluetäisyydelle. Niitä on yllättävän paljon!

Mutta en aio tyytyä tähän. Tiukkapipoksi leimautumisen uhalla aion puolustaa lasten oikeutta kasvaa aikuisten seksifantasioista vapaana. Naisena havahduin myös siihen, että sukupuoltani esitetään julkisessa tilassa alentavaan sävyyn. Miksi ihmeessä minun pitäisi turtua kuvastoon, joka ei kunnioita ihmisarvoa? Miksi lapseni verkkokalvolle pitäisi tallentua pornoa kaduilla ja kioskeilla?

Naisten pukeutuminen ja riisuminen on kaikkiaan kiperä asia. Minihame ei oikeuta raiskaamiseen, mutta vesirajassa oleva hame ja tietty asento on selvä seksuaalinen viesti. Ulkomainonnassa vaatteiden ja asentojen viestit hyppäävät silmille. Vaikka ulkomainonta edustaa vain noin 3 % mainonnan kokonaismäärästä, sen näkyvyys keskeisillä paikoilla jatkuvasti.

Vastuu mainonnan sisällöstä on ensisijaisesti mainostajalla. Sananvapauden vuoksi mainosten ennakkotarkastusta ei ole mahdollista tehdä. Mainonnan ja markkinoinnin sisältöä säätelevät kuitenkin useat lait kuten kuluttajansuojalaki (2 luku, 1 §), rikoslaki (17 luku, 20 §) ja laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta. Pekingin asiakirja nimeää seksististen stereotyyppien esittämisen mediassa naisiin kohdistuvaksi syrjinnäksi. Asiakirjassa myös korostetaan naisten tasapainoisen ja monipuolisen kuvaamisen tärkeyttä ja kehoitetaan lopettamaan naisten esittäminen miehiä alempiarvoisina, seksiobjekteina ja kauppatavarana.

Hallituksia kehoitetaan säätämään lakeja pornografian sekä naiseen ja lapseen kohdistuvan väkivallan esittämisen estämiseksi kaikissa joukkoviestimissä.

Markkinoinnin alalla on myös kansainvälisiä ohjeita, jotka on ensisijassa tarkoitettu elinkeinoelämän itsesääntelyn normistoksi. Kansainvälinen kauppakamari on laatinut mainonnan kansainväliset perussäännöt (1997), joilla halutaan edistää mainonnan korkean eettisen tason omaksumista. Sääntöjen mukaan mainos ei saa sisältää hyvän tavan vastaista lausumaa tai kuvallista esitystä. Kauppakamarin Suomen osasto on hyväksynyt nämä perussäännöt.

Mainostajien liiton mukaan mainosalaa valvoo Suomessa 14 eri viranomaista tai muuta elintä. Nämä ovat: kauppa- ja teollisuusministeriö, Kuluttajavirasto ja kuluttaja -asiamies, Kuluttajavalituslautakunta, Kuluttajatutkimuskeskus, lääninhallitukset, elintarvikevirasto, vakuutusvalvontavirasto, tietosuojavaltuutettu, tasa-arvovaltuutettu, Kilpailuvirasto, markkinatuomioistuimien, yleiset tuomioistuimet, Keskuskauppakamarin liiketapalautakunta ja Mainonnan eettinen neuvosto.

Ilmeisesti yksikään näistä ei toimi Helsingin Sörkassa. Vaasankatu teki minusta mainosfeministin. Suosittelem reittiä muillekin turtuneille.

Kristiina Kouros
Ihmisoikeusliiton pääsihteeri

Jälleenrakennusta Aasiassa

UNIFEM muistuttaa naisten asemasta Aasian tuhoalueella

Tsunamin tuhot iskivät satojen tuhansien ihmisten elämään kansallisuudesta, iästä, sosiaalisesta statuksesta ja sukupuolesta riippumatta. Unifem kehottaa kuitenkin muistamaan jälleenrakennuksessa naisten erikoisaseman.

Pelkästään Indonesiassa, Acehissa, noin 70 prosenttia alueen neljästä miljoonasta asukkaasta on naisia. Kun miehet ovat lähteneet siirtolaisiksi tai menetetty taisteluissa, on naisten yhteiskunnallinen merkitys korostunut.

Naiset ovat Acehin alueen turvaköysi. He ovat huolehtineet lapsien ja vanhuksien hyvinvoinnista kaikilla tasoilla: niin henkisesti antamalla hoivaa kuin ekonomisestikin. Suuren vastuun edessä naiset ovatkin muodostaneet omia tuki- ja turvaverkkojaan.

Samana suuntaista kehitystä on tapahtunut myös Sri Lankassa ja Somaliassa. Pari päivää Tsunamin jälkeen, Unifem alkoi saada raportteja tuhoalueen naisjärjestöiltä.

Raportit eivät ole olleet kaunista luettavaa. Niin uskomattomalta kuin se tuntuukin, jopa katastrofin keskellä naiset ovat joutuneet kantamaan yksityistä, omalle sukupuolelleen varattua kriisiä. Turvapaikkoihin hakeutuneita naisia ja paikallisia avustustyöntekijöitä on raiskattu.

Varmistaakseen naisten hyvinvoinnin ja suojellakseen heidän oikeuttaan turvaan, Unifem onkin ehdottanut *Women's Leadership and Livelihoods in Relief and Reconstruction in tsunami-affected Communities* -projektin aloittamista. Projektin tarkoituksena on muun muassa ohjata nopeaa rahoitusta niille tuhoalueella työskenteleville naisjärjestöille, joilla on konkreettisia suunnitelmia jälleenrakennustyön edistämiseksi, luoda solidaarinen verkosto joka auttaa ja kouluttaa naiselinkeinonharjoittajia edistämään tuotteidensa vientiä ja kouluttaa yhdessä OHCHR:n ja kansalaisjärjestöjen kanssa monitoreita, joiden osaamisalueena on dokumentoida ja informoida naisten oikeuksien rikkomisesta.

UNIFEMin tsunamialueen ohjelmaa voi tukea Suomen UNIFEMin kautta Sampo 800010-73370 (viestikenttään teksti tsunami). Lahjoitukset voi ohjata myös suoraan UNIFEMin kansainväliselle tsunamiohjelmatilille, jonka numeron saa Suomen Unifemin toimistosta.

Kati Ala-Illomäki

Puheenjohtajan puheenvuoro: Unohtuvatko naiset - toimiiko UNIFEM?

Vuosi alkoi kaoottisesti. Sydän särkien tutkimme kaikki Kaakkois-Aasiassa kadonneiden nimilistoja ja toivoimme niiden lyhentyvän. Eivät ne lyhentyneet. Samalla yritimme järjen avulla tajuta, että yhtä riipaisevan menetyksen kokivat kymmenet jopa sadattuhannet paikalliset asukkaat.

Luonnonmullistukset eivät sinänsä valikoi miesten ja naisten välillä, ne kohtaavat paikalla olleita. Katastrofin jälkeisessä jälleenrakennuksessa naiset sen sijaan yleensä unohdetaan, ainakaan heidän erityisongelmiaan ei oteta huomioon.

UNIFEM astuu tavallisesti kuvaan sen jälkeen kun ensiapua ja ensisijaista humanitaarista apua on annettu. On kuitenkin käynyt selväksi, että UNIFEMin tulisi jo varhaisemmassa vaiheessa päästä mukaan tukemaan naisten osallistumista kriisialueen jälleenrakennukseen niin aseellisten kriisien kuin luonnonkatastrofienkin jälkeen.

Kriisitilanteissa turvattomaksi joutuneisiin naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta lisääntyy ja raaistuu. Pian katastrofin jälkeen UNIFEMiin alkoi tulla raportteja raiskauksista ja jopa silpomisista. Huolta herättää myös omaisensa, omaisuutensa ja työpaikkansa menettäneiden naisten kohtalo noilla alueilla, missä nais- ja tyttökauppa tunnetusti rehottavat.

UNIFEM-rahastolla on alueella verkostot ja käynnissä olevia ohjelmia, joiden avulla se pystyisi tehokkaasti toimimaan, mutta tämän tapaisiin odottamattomiin ja budjetoimattomiin menoihin ei rahaston ydinrahastossa ole riittävästi varoja. Kansalliset yhdistykset eri maissa ovat olleet haluttomia keräämään rahaa ikään kuin korvamerkitsemättömään rahastoon. Tässä meillä on kyllä mietintämyssyn paikka myös Suomessa. Olisiko meidänkin syytä lähettää osa keräysvaroistamme ns. ydinrahastoon?

Suomen UNIFEM on vedonnut Suomen hallitukseen, että se osoittaisi rahaa UNIFEMin toimintaan Kaakkois-Aasiassa ja tukisi kaikin tavoin naisten osallistumista jälleenrakennukseen. Tässä tilanteessa tulee ehdottomasti soveltaa YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa 1325, jonka mukaan naisten tulee saada osallistua kriisienjälkeiseen jälleenrakennukseen täysivaltaisina ja tasa-arvoisina toimijoina.

Tänä vuonna YK täyttää 60 vuotta. Tulemme vuoden mittaan juhlimaan sitä yhdessä muiden YK-järjestöjen kanssa, samalla kun jatkamme aherrustamme yhteisten tasa-arvoisten ihmisoikeuksien puolesta. Toivotan hyvää ja toimeliasta vuotta paikallistoimikunnillemme, jäsenillemme ja tukijoillemme. Meidän työmme on tärkeää ja tarpeellista. Ja ensi vuonna juhlii UNIFEM.

Sinikka Ala-Paavola
Puheenjohtaja

Shirin Ebadi: "Huonokin laki voidaan muuttaa, jos on tahtoa"

- Naisten oikeudet ovat vain puolet miesten oikeuksista Iranissa, Shirin Ebadi sanoo ja aiheuttaa hämmentyneen hiljaisuuden kuuntelijoissa.
- Esimerkiksi oikeudessa miehen todistus vastaa kahden naisen todistusta. Jos sattuu autokolari, nainen saa puolet siitä vahingonkorvauksesta, jonka mies saa.

Ebadin sanat ovat tyyliä kuunneltavaa. Lavalla istuu hyvin pienikokoinen nainen, joka näyttää väsyneeltä pitkän matkan jäljiltä. Hauraasta olemuksesta hehkuu kuitenkin tietynlainen voima. Kuulijoiden tietoisuus siitä, mitä tämä nainen on elämässään saanut aikaiseksi, valaa erityistä uskoa siihen, että muutos on mahdollinen.

Iranin kansa haluaa uudistuksia

Shirin Ebadi on ensimmäinen musliminainen, joka on voittanut Nobelin rauhanpalkinnon. Palkinnonjakotilaisuudessa 2003 Ebadi esiintyi kultaissa puvussa, ilman huntua ja meikattuna. Rohkea käytös herätti kauhistusta Iranin vanhoillisessa hallinnossa, mutta naiset ihailivat Ebadia.

- Palkinnon jälkeen muut naiset ovat kannustaneet minua todella paljon, Ebadi tunnustaa vaatimattomasti. Hän katselee puhuessaan pöydällä lepääviä pieniä käsiään kuin hieman ujustellen saamaansa huomiota.

Rauhanpalkinto antoi mahdollisuuden viedä viestiä Iranin tilanteesta maailmalle. Asianajajana työskentelevä Ebadi on puhunut erityisesti naisten ja lasten ihmisoikeuksista. Tästä huolimatta edistystä on välillä vaikea saada eteenpäin vanhoillisessa maassa. Ebadin mukaan Iranin suurin ongelmana on patriarkaalinen kulttuuri. Hän ei kuitenkaan syytä tilanteesta miehiä. Itse asiassa naiset saattavat huomaamattaan välittää lapsilleen patriarkaalisen yhteiskunnan periaatteet.

Patriarkaatti estää demokratian syntymisen riistämällä naisilta heidän oikeutensa. Ebadi on silti toiveikas:

- Ei ole olemassa yhtäkään lakia, jota ei voida muuttaa, jos tahtoa löytyy.

Hän uskoo, että kansa on Iranissa saanut tarpeekseen islamistien vallasta ja se haluaa uudistuksia.

Muutoksen moottoreina voivat lopulta toimia naiset, joilla on yleisesti ottaen korkeampi koulutustaso kuin miehillä. Iranin yliopisto-opiskelijoista 63 % on naisia. Naiset hakevat koulutuksesta vahvuutta ja onnistumisen tunteita. Koulutettua naista on myös vaikeampi alistaa.

Ebadi on harras muslimi

Iranilaisen naisen arki ei lopulta eroa kovin paljon suomalaisen naisen arjesta. Ebadi itse tekee pitkiä työpäiviä, mutta kotona ruokapöytä on omistettu muille kuin työasioille. Usein Ebadin perhe suunnittelee tulevia lomia, minne he voisivat lähteä matkalle ja miten säästää rahaa matkaa varten.

Vapauden puolesta puhuva Ebadi noudattaa työssään Iranin lakia ja kietoo joka päivä hunnun päänsä suojaksi.

- En pidä niistä säännöistä, mutta en myöskään ruoskaniskuista, Ebadi tokaisee käytännönläheisesti.

Varovaisuuteen on syytä, sillä Ebadi joutuu jatkuvasti pelkäämään henkensä puolesta. Kolme vuotta sitten hän joutui vankilaan puolustaessaan oikeudessa erästä ihmisoikeuksiin liittyvää tapausta.

Vaikka Ebadi arvostel ee kärkevin sanoin Irania ja uskontoon pohjautuvaa hallintoa, on hän itse harras uskova.

- Olen itse uskova muslimi ja ylpeä siitä, hän sanoo.

Ebadi painottaa, että Iranin ongelmat eivät ole uskonnon syytä. Islamia tulisi hänen mukaansa tulkita ajan hengen mukaisesti. Tulkinnoista riippuen naisten asema vaihtelee huomattavasti eri maissa. Esimerkiksi Indonesian 200 miljoonaa muslimia johtaa naispresidentti.

Ebadi vei voiton Yhdysvalloista

Ebadin arvostelulta eivät välty myöskään länsimaat. Hän kritisoi sekä Yhdysvaltoja että Euroopan unionia siitä, että niitä kiinnostavat ainoastaan alueen turvallisuusasiat eivätkä ihmisoikeudet. Etenkin Euroopan unionilla olisi Ebadin mukaan hyvät mahdollisuudet painostaa Irania ihmisoikeusasioissa.

Ebadin oma henkilökohtainen "sotaretki" Yhdysvaltoja vastaan päättyi juuri joulukuun alussa voitokkaasti. Yhdysvallat oli asettanut Iranin taloussaarron lisäksi myös kulttuurisaartoon, mikä tarkoitti monen toisinajattelijan kirjojen sensurointia. Joukossa oli myös Ebadin muistelmateos.

Yhdysvaltojen politiikka oli ristiriitaista, sillä toisinajattelijoiden kritiikki Iranin hallintoa kohtaa oli juuri sitä "taistelua muslimien sieluista", jota supervalta pyrkii harjoittamaan.

- Kustantajani yritti löytää laista porsaanreikiä, mutta itse halusin mieluummin nostaa kanteen Yhdysvaltain hallintoa vastaan. Ainoastaan sitä kautta saatoin taistella sananvapautta rajoittavaa lakia vastaan, Ebadi tiivistää.
- Onneksi juttu voitettiin niin, että iranilaisten ohella myös kuubalaiset ja sudanilaiset saivat oikeuden painattaa Yhdysvalloissa teoksiaan. Kuuban kansa sai tämän oikeuden 20 vuoden jälkeen.

Ebadi vieraili Suomessa Unifemin kutsumana 17.-20. joulukuuta. Muun muassa Kulttuurikeskus Caisassa ja Tampereen pääkirjastossa järjestetyt yleisötilaisuudet saivat osakseen suurta kiinnostusta.

Hanna Tarna

Toiminnanjohtajalta: No Woman Left Behind

Suomen UNIFEMin viime vuosi loppui väkevästi rauhannobelisti Shirin Ebadin vierailuun. Haluan kiittää kaikkia vierailujärjestelyissä mukana olleita. Tämä karismaattinen, rohkea ja peloton nainen jätti meistä moneen lähtemättömän jäljen. Ebadi toi viestiä Iranin ihmisoikeuksista ja naisten kehnoista asemasta niin suurelle yleisölle kuin Suomessa asuville iranilaisille, kansanedustajille, tasavallan presidentille ja ulkoministeriön virkamiehillekin. Lehden keskiaukeamalla on Hanna Tarnan kirjoittama artikkeli Ebadin vierailusta.

Viime viikkojen aikana olemme huolestuneina seuranneet Shirin Ebadin pidätysuhkaa Iranissa. Tämän lehden mennessä painoon emme tiedä, onko pidätys tai vangitseminen tapahtunut.

Meitä Suomen unifemiläisiä oli vuoden vaihtuessa lähes sama määrä kuin vuosi sitten. Maksaneiden jäsenten määrä osoittaa, että olemme saaneet satoja uusia jäseniä viime vuoden aikana. Toisaalta luonnollista poistumaa on ollut saman verran, joten jäsenmäärä ei ole päässyt nousemaan.

"No Woman Left Behind" on tämän vuoden jäsenhankintakampanjan teema. Kampanjan keulahahmoksi olemme saaneet valtuuskuntalaisemme, laulaja Maija Vilkkumaan. Kampanjaesite lähetetään kaikille jäsenille lähiaikoina jäsenlaskun yhteydessä. Vetoomuksemme on, että jokainen jäsen antaa kampanjaesitteen yhdelle vahvasti potentiaaliselle ystävälleen ja innostaisi häntä liittymään jäseneksi.

Jäsenkampanjaesitteitä ja julisteita saa tilata toimistosta ja niitä postitetaan automaattisesti paikallistoimikunnille. Esitteen tukena on kampanjajuliste "No woman left behind". Julisteita ja esitteitä voi viedä työpaikoille ja pitää omalla työpaikalla vaikka pienen palopuheen hyvän asian puolesta. UNIFEM-esittelyn tueksi voi tulosta kotisivuiltamme suomenkielisen PowerPoint-esityksen. Tulossa on myös "No Woman Left Behind" – t-paitoja.

Tulemme alkuvuoden aikana yhtenäistämään Suomen UNIFEMin visuaalista ilmettä. Lehden ja kotisivujen ilme muuttuvat tässä yhteydessä. Toivomme, että tekemämme työ on myös jäsenten mieleen. On luonnollista, että muutokset tuntuvat alussa omituisilta ja vähän ärsyttäviltäkin. Itseäni ainakin lukemieni lehtien uudistukset usein ensireaktiona vihastuttavat – miksi nyt menivät muuttamaan vanhaa tuttua tyyliä! Pitkän päälle uudistuksia on kuitenkin tehtävä, ettei jää nukkavieruksi.

Vapaaehtoisten määrä on ilahduttavasti lisääntynyt ainakin pääkaupunkiseudulla. Meille kaikille on haaste ottaa vapaaehtoiset avosylin vastaan, myös paikallistoimikuntiin uudet jäsenet. Pieni toimistomme ei ainakaan enää pärjäisi ilman uskollisia ja innostuneita vapaaehtoisia. Kiitos kaikille ihanat auttajat.

Leena Schmidt

Valtuuskuntalainen lähikuvassa: Doris Stockmann
"Sotia voi pitää epäonnistuneen kommunikaation tuloksena"

Doris Stockmann istahtaa pöydän ääreen helsinkiläisessä ravintola Kappelissa. Hän hymyilee ystävällisesti vaikka päivän aikataulu onkin hiukan hektinen. Stockmann kertoo olevansa eläkkeellä vain periaatteessa. Käytännössä hän on Euroopan kirjakauppiasliiton puheenjohtaja, ja tänään Euroopan kirjakauppiasliiton hallitus on tulossa Suomeen. Stockmannin tehtävänä on viedä heidät Kolille.

- Päätin näyttää heille vähän lunta ja pimeyttä, hän naurahtaa.

Partiotyttö Unifemin hallituksessa

Unifem tuli Stockmannille tutuksi 1980-luvulla.

- Suomeen lähdettiin perustamaan Unifemia Helvi Sipilän johdolla. Hän värväsi minut Unifemin ensimmäiseen hallitukseen, Stockmann kertoo.

Stockmannilla on takanaan vahva järjestötausta. Hän on kuulunut partioon 8-vuotiaasta lähtien, ja sieltä innostuksen kipinä kansainvälistä järjestötoimintaa kohtaan lähti liikkeelle.

- Olen ollut myös Suomen Partiolaisten ja Maailman partiotyttöliiton puheenjohtaja, Stockmann kertoo.

Meksikossa vuonna 1975 järjestetty ensimmäinen Naisten maailman konferenssi kiinnitti ihmisten huomiota naisten asioihin ympäri maapallon.

- Olin Meksikon konferenssin aikoihin aktiivinen partiossa. Meksikon konferenssin kautta päivänvaloon tuli paljon lisää tietoa ja ymmärrystä siitä kuinka tärkeä naisten rooli on kehitysyhteistyössä, Stockmann muistelee.

- Heti alussa pidin Unifemin toiminnasta. Unifem panosti pieniin projekteihin, kuten mikroluottojen antamiseen kehitysmaiden naisille. Mikroluottojen ansiosta naiset pystyivät ostamaan vaikkapa ompelukoneen. Samalla huomattiin naisten olevan luotettavia lainan takaisinmaksajia, Stockmann sanoo.

Lukutaito muuttaa maailmaa

Suomessa Stockmann on tullut tunnetuksi erityisesti Akateemisen Kirjakaupan johtajana vuosina 1990-1998.

- Kirjakauppa on yhteiskunnan peili. Kirjatarjonnan kautta näkee mitä maailmassa tapahtuu ja mistä puhutaan, hän kertoo.

Ei olekaan yllättävää, että kirjakauppa-alan ammattilainen uskoo lukutaidon maailmaa muuttavaan merkitykseen.

- Jos miettii sitä, missä tilassa Suomi oli 150 vuotta sitten ja missä nyt, niin voisi ajatella että lukutaidolla on ollut suuri merkitys maamme kehityksessä. Eihän täällä ennen edes päässyt naimisiin jos ei osannut lukea! Stockmann naurahtaa.

Oleellista Suomen kehityksessä on, että kansakoululaitos, poliittinen aktiivisuus ja lukutaito-opetus ovat olleet pitkään avoimia mahdollisuuksia kummallekin sukupuolelle. Suomi on todellakin ollut vahvojen naisten maa.

Naisten koulutuksen puute on edelleen polttava ongelma kehitysmaissa. Ja juuri kehitysmaissa naisten koulutus on erityisen tärkeää koska niissä vastuu lasten kasvatuksesta on usein naisten harteilla.

- Tällä hetkellä pinnalla on länsimaailman suhteet arabimaailmaan. Uskon, että tätä ongelmaa ratkottaessa naisten välille rakentuvat sillat ovat avainasemassa, Stockmann sanoo.

Mutta siltoja rakentaakseen kehitysmaiden naiset tarvitsevat tietoa. Länsimaissa tietoa taas usein on tarjolla runsaastikin. Me ehkä kaipaammekin lisää ymmärrystä.

Nykypäivänä länsimaissa median merkitys ihmisten mielipiteiden muokkaajana on korostunut. Median agendaan kuuluu aina kuitenkin myös oman edun, eli mahdollisimman suurien katsoja- tai lukijamäärien, saavuttaminen. Näin ollen median objektiivisuus ei käytännössä koskaan toteudu. Järjestötoiminnalla onkin oleellinen tehtävä ihmisten tiedon ja ymmärryksen kartottajana.

- Henkilökohtaiset kokemukset ovat tärkeitä, jotta tietää muutakin kuin sen mitä mediassa kerrotaan, Stockmann pohtii.

Hän itse kokee, että partiotyttöjen kanssa työskenteleminen on antanut tärkeää näkemystä maailman asioiden kulusta.

- Esimerkiksi 1970-luvulla Etelä-Afrikan partiotyöt oli ainoa järjestö, jonka delegaatiossa oli sekä mustaihoisia että valkoihoisia jäseniä. Se oli kova juttu apartheidin aikaan, Stockmann kertoo.

Yhteinen kieli

Stockmannin mukaan yksi tämän hetken suurimpia ongelmia ovat sodat. Ne aiheuttavat valtavia takaiskuja ja köyhdyttävät monia maita.

Yksikertaistetusti ajatellen sotia voisi pitää tuloksena epäonnistuneesta kommunikaatiosta. Siitä Stockmannilla on vuosien varrella kertynyt paljon kokemusta.

- Olen huomannut, että suomalaisuudesta on yllättävää etua. Me olemme pieni maa ja pieni kieliryhmä, niinpä meidän on ollut pakko opetella vieraita kieliä. Kielen opettelu sivutuotteena oppii aina myös jotain vieraasta kulttuurista. Monet länsimaalaiset menevät eteenpäin kauhealla vauhdilla, eivätkä sitten osaa kommunikoida toisella tavalla ajattelevien kulttuurien edustajien kanssa, hän kertoo.

Kommunikaatiokatkokset eri kulttuurien edustajien välillä ovat saaneet jopa huvittaviakin piirteitä Stockmannin elämässä. Yhteisen kielen puutteessa ihmiset puhuvat helposti toistensa ohi. Joskus puhutaan eri termeillä samasta asiasta tai samoilla termeillä eri asiasta.

- Olen koulutukseltani kauppatieteiden maisteri, ja olen usein toiminut tulkkina. Muistan erään kerran kun jouduin tulkiksi englantilaisen ja amerikkalaisen väliin! Vaikka he puhuivat samaa kieltä, kirjanpito- ja budjettikäsitteet olivat niin erilaiset, että tarvitsivat he välilleen tulkkiä koska he eivät ymmärtäneet toisiaan, Stockmann kertoo.

Kati Ala-Illomäki

Farah Diba Pahlavin traaginen elämä

Farah Diba (s. 1938) oli kaksikymmentävuotias opiskelija, kun hänet esiteltiin Iranin shaahille, Reza Pahlaville. Samana vuonna 1958 shaahierosi vaimostaan, prinsessa Sorayasta, joka ei kyennyt saamaan lapsia. Farah Diba oli saanut vapaan kasvatuksen, valmistunut ranskalaisesta lyseosta ja opiskellut arkkitehtuuria Pariisissa. Hänestä tuli uudistusintoisen shaahin kolmas vaimo.

Häät vuonna 1959 olivat loisteliaat ja suurelliset. Nuori rouva hukutettiin jalokiviin ja Ranskan kuuluisimmat muodinluojat suunnittelivat hänelle kilvan. Shaahitar halusi luoda kuvaa modernista, itsellisestä naisesta Lähi – Idässä. Iranin maaseutu oli kuitenkin vahvasti kiinni feodaalisessa muslimikulttuurissa.

Shaahi ihaili länsimaisuutta. Hän laittoi vireille länsimaiset uudistukset, esimerkiksi maareformin vuonna 1963. Maareformin suunnittelussa häntä konsultoi Suomessa Karjalan asuttamisen organisoinut Veikko Vennamo. Öljy- yhtiö kansallistettiin. Shaahittaren sydämen asiana oli koulutus. Hän suosi taiteita ja vieraili kouluissa. Modernia arkkitehtuuria kuten sveitsiläistä Le Corbusieria suosineen shaahittaren toiveesta Alvar Aalto suunnitteli Shihazin kaupungintaidemuseon 1958. Reza Pahlaville myönnettiin Suomen suurristin leijona.

Maanpakoon vuonna 1979

Shaahin autoritäärinen johtamistyyli ja hovin tuhlaileva elämäntapa herätti katkeruutta ja kylvi vihaa. Kuusikymmentäluvun lopulta lähtien ilmeni shaahin vastaisia mielenilmaisuja. Shaahi tiukensi otettaan vallasta. Vuonna 1979 shaahi syöstiin maanpakoon. Maan johtajaksi tuli

Ajatollah Khomeini ja Iran muutti nimensä Iranin islamistiseksi tasavallaksi. Yhdysvallat, Englanti ja Saksa ilmaisivat tukensa shaahinliberaalille hallinnolle.

Egyptin presidentti Sadat tarjosi shaahille suojapaikan. Väliaikaiseksi tarkoitettu maanpako päättyi shaahin kuolemaan vuonna 1980 Egyptissä.

Shaahitar muutti Pariisiin, missä hän oleskelee yhä tänään. Elämänsä surullisempana asiana shaahitar pitää sitä, että hän ei pystynyt tarjoamaan tasapainoista elämää neljälle lapselleen. Nuorin, prinsessa Leila kuoli unilääkkeiden yliannokseen 31-vuotiaana ylellisessä hotellissa Lontoossa 2001. Masennus ja anoreksia olivat heikentäneet tytön, jolla ei ollut enää henkistä tai fyysistä kotimaata. Iranilaiset ottivat kuitenkin Leilan kohtalon omakseen, iranilaiset vaeltavat haudalle Pariisissa säännöllisesti.

Shaahitar seuraa aktiivisesti Iranin tapahtumia. Hän on pahoillaan kirjailija Salm an Rushdien puolesta, jolle Ajatollah Khomeini asetti vuonna 1989 fatwan, kuolemantuomion. Rushdie elää piileskelemällä ja pelkää fundamentalisteja.

Toivoa muille maansa menettäneille

Diba pitää yhteyttä maanmiehiinsä ja laajaan kansainväliseen ystäväpiiriinsä. Vuonna 2003 ilmestyneet muistelmat olivat menestys. Ne auttoivat myös shaahitarta, joka oli seurannut tyttärensä epävakaa ja heittäytyvää elämää vuodesta 1990. Kirjallaan shaahitar halusi antaa toivoa muille maansa menettäneille. Hän halusi kertoa, että shaahi ei ollut se verinen tyranni, joksi Khomeinin hallinto hänet leimasi. Samalla hän halusi kertoa toisenlaisesta Iranista, siitä tuhannen ja yhden yön satujen Iranista, jota hänen lapsenlapsensa eivät näe. Hän haluaa muistuttaa, että kaikesta huolimatta Iranin naiset eivät menettäneet kaikkia oikeuksiaan. Iranin naiset saivat äänioikeuden vuonna 1963. Yliopistoissa he menestyvät ahkeruutensa ansiosta. Vuonna 2003 Nobelin saanut ihmisoikeusjuristi Shirin Ebadi on yksi esimerkki heistä. Ehdottomuutensa takia hän oli Iranin ensimmäinen naisvanki vuonna 1975.

Shaahitar kieltää olevansa katkera. Silti hän elää jatkuvassa pelossa, ja ottaa yleensä lääkkeitä menessään ulos. Shaahin toinen vaimo, vuonna 2001 Pariisissa kuollut prinsessa Soraya loi epäonnistuneen avioliiton jälkeen uraa näyttelijänä. Hän oli juhlistu kansainvälisissä suihkuseurapiireissä, mutta sairastui pahaan depression. Ranskalainen iskelmä "Je plereur comme Soraya" – (itken kuten Soraya) kertoi masentuneesta prinsessasta, jolla oli runsaasti epäonnea.

Shaahittaren toiveena on tulla haudatuksi Iraniin. Vaikka Pahlavien Irania, hänelle "ainoa oikeaa" ei enää ole. Ranskassa Farah Diba Pahlavi on edelleen todellinen sydänten kuningatar, joka on parantanut esimerkillään naisten asemaa Lähi- Idässä. Iranissa muistelmat ovat kielletyt, mutta niitä myydään salaa pöydän alta.

Laura Parkkinen

Lähde: Farah Diba Pahlavi: Muistelmat. Wsoy. 2004. Suom. Marja Haapio.